

ШЫН

СОВЕТ ЗВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
НЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ НЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 78 (3790) | 1957 ч. апрель 18, четверг | Өртөө 20 коп.

Хөй сүт саалдазы дээш демиселди күштөлдирер

Мал ажылының продукттарын бүдүр-
гүн болгаш белеткээрин өздүдир дээш
бар курааыларын болгаш аргаларын
бүгүн ажаллап тургаш, кө чынып сүтүт,
эбти болгаш өске-да малдан үнөр про-
дукттарын бүдүрүгө хөйлү бөөринче
Коммунистг партияның Төп Комитета
болгаш Совет чазак көдөз ажыл-агыйына
бүгү ажал-ишчилерин кыйгырган. Ол
Кыйгырыгы бистин областын бүгү мал-
чыныры чыгыс үн-биле хүлээп ап, ону
акыдыралга боттандыра дээш шудуругу
демисежин тургалар.

1957 ажал-агый чыныгы алды айла-
рында дүргүзүлдү мал ажылының про-
дукттарын, ылангыя сүт саалдазын кө-
үдөдир дээш бүгү хемчеглерин ап, ол
ажылды хүн-бүрү тодоткай ууртууга-биле
хандырып, мал фермаларына органи-
застиг ажылды чорудуп турар районнар,
колхозтар болгаш фермалар элден чедиш-
кинериг болуп турар.

Бо чыдып апрель 1-ге чедир сүт саал-
дазын бирги черин Бин-Хем район эел-
де, бир саар иектен-не 435,5 кг сүтүт,
ол ышкаа Каз-Хем район багай өвс түн-
недип ап, 325 кг сүтүт сагган. Сүт саал-
дазын талазы-биле колхозтар, фермалар
арзынын социалистг чарыкының бирги
черин база-ла Бин-Хемде «Кызыл тараачы-
н» колхоз, ол колхозтун Туранда сүт
бөразан фермасы чаалап алган. Ол колхоз
бир саар иек бүдүрүдөн-не 671 кг азы
эрткен чыдынында демисерге 266 кг хөй
сүтүт саап алган. Ол колхозтун Туран
фермасы (эргелекчи эш Доронин) иек
бүдүрүдөн 838 кг азы эрткен чыдып кө-
үзинеге демисерге 124 кг хөй сүтүт са-
ган. Боттарына быжылгаан иектеринде
сүт саалдазын дыка бедидип турар
мурнакчы саанчыларын бүгүтүн бистин
солдунуусту паралаан дамынан көрүп бо-
тур. Ол саанчыларын аразында сүт
саалдазын талазы-биле социалистг
чарыкының бирги черин база-ла Туранда
«Кызыл тараачын» колхозтун саанчыла-
ры эштер Сакакова биле Завьялова олар
өздөп турар. Эш Сакакова чарык чы-
дып дүргүзүлдү ботунга быжылгаан иек
бүдүрүдөн 1049 кг азы эрткен чыдып кө-
үзинеге демисерге 403 кг хөй сүтүт са-
ган.

Бүгү курааыларын болгаш аргалары-
н ажылдагышкан, кызыкма күш-ажыл-
ды түннедип сүт саалдазын тала-
зы-биле социалистг чарыкка бедиде көр-
гүзүлгө чедип алганы дээш Бин-Хем
районга, ол районнун «Кызыл тараачын»
колхозунга болгаш ол колхозтун Туран
фермасына СЭКП обкомунун, облукускомун
болгаш ВЛКСМ обкомунун шилчилер
Кызыл тутарын көзөүр эрттирген.

Оон-биле кады ийи-чангыс колхозтар-
ны, фермаларын болгаш чамдык мурнак-
чы саанчыларын санавакса областын рай-
оннарында, колхозтарында сүт саалдазын
ниитил-биле дендин күдү болуп турар.
Чаз ажал-агый чыныгы 6 айларын
дүргүзүлдү областын колхозтары бир саар
иек бүдүрүдөн саап алаа чогуур сүт
планын күлө 28,3 ху күткөстөн, Тес-
Хем, Чаз-Хем болгаш Улут-Хем районнар
сүт саалдазын эрткен чыдынында бедиде-
п турар.

Чоннун улуг чүүлдүгүнүшкүнүн алган

Бүдүрүлгени болгаш тудугуна эргелеп
бошкарарын улам ынай сайырагайлаш-
тар дугайында Н. С. Хрущевтун илетке-
линиг теистерин чугаалажып көөрүнө
кириер деп партиянын болгаш чазактын
шылтирин Кызылдың бүдүрүлгөсүндө
улуг чүүлдүгүнүшкүн биле үткүп ту-
рарлар.

Бүдүрүлгени болгаш тудугуна ууру-
турун аде тургузарынын талазы-биле
партия болгаш чазактын хемчеглери кайы
хире шын болгаш өй-шаада дээринин
дугайын ажылчы чоннарның хөй санаа-
ларын чугаалап, илердип турар. Партиянын
саалы турарын чугаа соругаларынын бир-
разы—ууртууганын түс черин негелде-
байлаанын чокууларын болур.

Бистин областы чижекке алырга: Кы-
зылдың аш-чөк комбинады садылап тур-
гар организацияларга саарылбай баар
хире хөй демиселдиг хлеб-булочка кылы-
ларын белеткээр кылдыр министрство
чыдып-на планнап келген. Ол чорук про-
дукцияларын алаа-ла чыгып бөөрин
бодуруп, адиктин сөөлүндө улуг каража-

Чаагай дүжүттү өстүрүп алырынга

ЭЙЛИГ-ХЕМ. (Телефон-биле). Сталин
аттыг көдөз ажал-агый артып кө чынып
чакы тарылгага белеткелдиг ужурашкан.
Тараа култураларынын үзүннерин чаз-
жар шыярында чедир арылап белеткээ-
рин, машина-чепсе, дериг-херекселерин
четчелеп сөптөдөрн чогур өйдүнө доос-
кан турган. Колхоз баштар черинин дар-
газы эш Сагажовтун редакцияга дык-
натканы бола:

— Шагаан-Арыг МТС-тин 2 агрегат-
тарлыг механизаторлары колхозчу тараа-
жар биле чыгыс эш-сөткелдиг ажал-

деринин улуг, харын 18 килограмм чедир
кудулатканнар. Чөөн-Хемчик районун 9
колхозтарынын 5-ли бир иектен сүт
саалдазын эрткен чыдынында кудулаткып,
сүт дээш демиселди кошпалып турар. Оон-
до дора байдал Каз-Хем районда Вороши-
лов аттыг колхозта бар. Чамдык колхоз-
тар бир саар иектен эрткен чыга бо-
даарга 200—300 кг хөй сүтүт саап ап
турла, ол колхоз сүт саалдазын 58 кг че-
дир кудулаткан.

Устүндө сүт саалдазын кудулаткан
районнарын, колхоздарын ууртуугу-
лары чогуур түннеди үндүрүп, район,
колхоз болгаш ферма бүдүрүлдө сүт саал-
дазын четтеринин түс-түс илердип,
колхозтарын, фермаларын бүдүрүлдө
хурдаларына чугаалажып, сүт бүдүрүл-
генин бедидер талазы-биле боттук хемчег-
лерин дүргөп алыры эргежок чугула.

Районнарын партия, совет органнары-
нын ууртуугуларын, колхозтар дар-
галарынын, МТС-тер директорларынын
кол соругалары бола, чакыс үеде район,
колхоз, ферма бүдүрүлдө сүт саалдазын
дүргөп бедидери-биле артык мал чемери-
н—сигенин, силосту болгаш концент-
раттыг чемерин чөп ажылдагышкан,
чакыс эки өттүт оларларга сүтүт иектерин
кааларын шын организациячыне
колхозчу малчыларын өйдөлдөр херек.
Эрткен чыдында чамдык колхозтар, фер-
малар белеткээр силостарын ажылдап,
чыл-бүрү ирийдип чыгырап чүүлдөр тур-
ган. Икынды багай чачылды кө чынып
болдурбас учурагү.

Областын мурнакчы колхозтарынын
фермаларынын болгаш саанчыларын
сүт саалдазын бедидер талазы-биле ажы-
лыны дүргүзүлгө колхозтарын ферма-
ларында, түс-түс саанчыларга чедир
негелдир соруга-биле СЭКП райкомна-
ры болгаш райкүсөөмнар эскурсиялар-
ны организациялары уугу укур-дуулап,
областа сүт саалдазын талазы-биле
бирги черин дүргүчү эзел турар Бин-
Хем районда «Кызыл тараачын» болгаш
өске-да мурнакчы колхозтарын сүт-ба-
раан фермаларынын, оларын саанчыла-
рынын ажылынын дүргүзүлгө көрүп
өөренири чугула.

Малдан хөй сүтүт саап алырга, эрег-
гей чугаалар, айтышкынар-биле чедип
алыр өвс, харын колхозтарга, фермалар-
га өздүгү организациястыг ажылдарын чоруд-
уп тургаш чедип алыры билингир. Ийи-
чангаш фермаларда саанчыларга, кадар-
чыларга таарымкан амгыраал-чуртталга-
ны тургузуп бөөри-биле кады медицина-
лык дууламчызын болгаш чугула херек-
тедип бараанынын оларга доктаамал че-
дирери эргежок чугула.

Организацияч болгаш масса-политиетиг
ажылдарын фермаларга күштөлдүрүп тур-
гаш, саанчыларын, кадарчыларын по-
литиктиг болгаш күш-ажылчы идеянын
улам-на деткири колхозтарда партия ор-
ганизацияларынын эң чугула соругалары
болур. Ажылчы чоннарын сүт про-
дукцияга өзүп турар негелдери хандыра-
рының бар чугула үндөйүн—сүт саал-
дазын чыл планын чогуур өйдүнө
ажыр күткөсдери болур.

Чедирер. Чиг-эттин фондун он ажыг
организациялар дамчып алыр төлөдө дыка
хөй үе шакты чарыгдар учурга база та-
варжып турар.

Кызылдың төп автосептелге мастерска-
зынын ажылчыныры бо төөгүтүт матери-
алды ийи-биле чүүлдүгүнүшкүн, боттары-
ны санааларын база киирип турар. Сеп-
телге мастерсказынын техноругу Кузнец-
ов Н. С. Хрущевтун илеткилиниг теистерин
номчуп танымтаргының соонда
нормировщик Баранова сөс алган:

— Улетнуруп болгаш тудугуна эргелеп
бошкарарынын чаз тургузуу күш-ажыл-
ды бүдүрүлгөсүнүн улам ынайгы өздү-
дөнигө канчаар-да аажок улуг аргалары
н бээр дээринеге ылап бүтүрөөр мен.

Септелге мастерсказынын коллективин
күш-ажылдын бүдүрүлгөсүн бедидери
дээш шудуругу демисежин турар. Ай са-
нында эки көргүзүлгөр чедип алдынып
турар. Мартын бүдүрүлдө оналдазын 118
хуу, а бирги кварталдын—113 хуу күт-
кеткен.

Эбелкиниг дүжүттү өстүрүп, ажаап
алыры дээш демисел Октябрьнын алдар-
дыг 40 чыл юнга тараажыларын күш-
ажылчы белээ болур. Туралда хана солун,
көргүзүп сабырамы организациястан-
ган, агитаторлар номчулга, беседаны кал-
бартып турар.

СССРЭ-нин Дээди Совединин Президиумунун Даргазы К. Е. Ворошиловтун Пекинде чеде бергени

ПЕКИН, апрель 15. (СЭТА). СССР-нин
Дээди Совединин Президиумунун Даргазы
К. Е. Ворошилов бөгүн Пекин шагы-биле
хүндүсүтүңа 3 шаа турда Кыдат Улус
Республикасынын наймсалында чеде бер-
ген.

КУР-нун Даргазы Мао Цзэ-дунун ча-
лаанын ёзуугаар кел чоругу эргим аалчы-
ны уткууру-биле мурнуу аэродром Нань-
юаньга, хоорайже баар автоорукка чүс-
чүс муң ажылчылар, албан-хазыкчылар
болгаш чоок суурларын тараачыныры,
студентилер болгаш школачылар, хөй-
ниити организацияларынын хөй сангы
төлөөлөкчилери чыгыпкан. Ырлар дынча-
лып, барабандар шимеэнинг соп, нацио-
нал инструментиленер оркестрлери ой-
нап турган. Кара-көк чодак тоннарыг
кижигерин аразында бөгүн националдын
өңүр хептерин кеткен кижилер көчүгүп
хөй болган. Шутт бүдүрүлгөсүндө бол-
гаш албан черлеринден аэродромга чедип
келген улуг кижилер-биле кожа кызыл
галстуктарыг бичи кижилер база тур-
ган. Уткуучуларын колдарында өңүр
чечектер, а баштарынын кырында — да-
лайгылаштыр чалгып турар кызыл пөс-
тер кийипкип турган.

СССР-нун болгаш КУР-нун хүн херелде-
ринге чоргаар хабарынаа туттарып чакыс
чаз салгып кийкилдип турган. Кыдат-со-
вет наймрал нитилиниги амбалары,
Совет күрүенин шыгаларгай ууртуугу-
нунга изиг байыр чедирген сестеринг пла-
каттар, ам тайбынын, демократиянын
болгаш социализмнин бакында чоруп ту-
рар ийи улуг уластарын акы-думалыш-
кы ёзуун алдаржытан дозунгулар кай-
ны тура көстүп турган.

КУР-нун Даргазы Мао Цзэ-дун, КУР-
нун Даргазынын ораалакчысы Чжу Дэ,
Улус төлөөлөкчилеринин Бүгү-кыдат ху-
ралынын Доктаамал комитетинин Дарга-
зы Лю Шао-ци, КУР-нун Күрүнө
чөүлөлинин Премьеры Чжао Эн-лай,
Улус төлөөлөкчилеринин Бүгү-кыдат ху-
ралынын Доктаамал комитетинин Дарга-
зын ораалакчылары, КУР-нун Күрүнө
чөүлөлинин Премьеринин ораалакчылары,
КЭП ТК-зынын чыгыне секретары Дэн
Сяо-пин, Кыдат Улус Республикасынын ми-
нистрлери болгаш күрүенин база хөй-
ниитинин өске-да ажылдакчылары К. Е.
Ворошиловтун уткууру-биле чедип келген-
ер.

Диктигитг адыш часкаашкыныры бол-

Эш МАО ЦЗЭ-ДУННУҢ байырлыг чугаазы

ССР Эвилелиниг Дээди Совединин Президиумунун аң-не хүндүлүг Даргазы эш
Климент Ефремович Ворошилов!

Бистин чуртууства Силеринг келгенинге кыдат улуска алдар болгаш бистин
ийи чурттарыныстын аразында хоңгуп турар наймралдыг харылааларының херөөнө
чугула болушкун болуп турар. (Адыш часкаашкыны). Кыдат улустун, Кыдат Улус
Республикасынын чазанын болгаш Кыдаттын Коммунистг партиясынын өмүзөөн-
ден Силерге, а ол ышкаа Силерин узаан бүгү-ле кижилерге бүтү сагыш сеп-
килдиг ханызында байыр чедирип, Силерге акы-думаның байыры дамчыдып тур
мен. (Димиттиг адыш часкаашкыны).

Улут совет улус Совет Эвилелиниг Коммунистг партиясынын ууртууга-
зын бүгү делегейинг пролетариадыга социалистг революциянын алдарыг орун
ажылды берген болгаш социализм база коммунизм тургузушкунуну улуг узагерин
бүгү кижиг төрөлгөткөп көргөскөн. Совет улустун узагерин-биле сөрүп кирген кыдат
улус база оң деткимчи-биле Октябрьнын социалистг Улут революциясынын
орун-биле бурунгаар бар чоругу. (Адыш часкаашкыны).

Кыдат болгаш совет уластар акы-думалышкы ханы наймралдыг бедидирери-
биле холбайлап. Совет улус бистерге улуг чаагай деткимчи база кыдат револю-
цияга болгаш тургузушкунун херөөнө күзөөшканын көргүзүп келген болгаш көр-
гүзүп турар. Силерге болгаш Силеринг нүгүргөдө совет улуска, Совет чазакка
болгаш Совет Эвилелиниг Коммунистг партиясына бистин чуректин ханызында
өөрүп четиргенности илергейлээрин менээ чөпсөөрп көргүр. (Димиттиг адыш
часкаашкыны).

Эш Дарга, Силер болаа, улут совет улустун төлөөлөкчиси, кыдат улустун эң
чоок өңүчү болуп турар силер. Силеринг келгенинге Кыдаттын болгаш Совет Эви-
линиг улустарынын улуг наймралын улам ынай быжылгаарыга чылгаас көк ба-
раан болур, а ол ышкаа бүгү-ниити тайбының болгаш кижиг төрөлгөткөп деп-
шигелениги чаагай херөөнө илг бээр дээринге ханы бузурелдиг бис.

Кыдаттын болгаш Совет Эвилелиниг улустарынын бузулбас акы-думна найм-
ралы делтерезин! (Адыш часкаашкыны).

Улут совет улус делтерезин! (Адыш часкаашкыны).

Совет Эвилели баштаан социализм лагерининг чурттарынын чадгыс эян делтерези-
ни! (Адыш часкаашкыны).

Бүгү делегейге тайбын делтерезин! (Димиттиг, үргүлчүлөдиг адыш часкааш-
кыны).

Климент Ефремович Ворошилов харын сөс чугаалаан.

Эш К. Е. ВОРОШИЛОВТУҢ чугаазы

Эргим эш Мао Цзэ-дун!

Эргим эштер, Кыдат Улус Республикасынын алдарыг наймсалы — Пекинниң эр,
херөөнө хамааттары!

Кыдатка келгенин-биле холбаштыр кайгамчык улуг өөрүштүлүг болуп тур
бис. Силеринг кайгамчыктыг чуртуларга бир-ле дугаар келгенин бо, ыччалаа-

гаш өөрүштүлүг кыйгылар чангылап
турган. Силерге дагаарынын талазында
булут чок дээрден саккет көчүгүп дүргөн
чоопшупта олурган. Баш-ла секунда бо-
ганда кызыл сымалыг кайгамчык улуг
машина далайгылаштыр чалгып турган
хөй кижилерин кырынга түшүп келген.

«ТУ-104» холупкан болгаш түс черинг
шагы-биле 15.00 шак турда, адыш час-
каашкыныры болгаш байыр чедирелтези-
нинг сестери диктирп турда Климент
Ефремович Ворошилов самолеттан үнүп
келген. Оон соон дарыг СССР-нин Дээди
Совединин Президиумунун Даргазынын
оралакчысы Ш. Р. Рашидов, СССР-нин
Дээди өөрелдег министр В. П. Елатин,
Даштын херектер министринин ораала-
кчысы Н. Т. Федоренко түп келгенер.

КУР-нун СССР-де Ола, болгаш Бүгүн
аралыг Эччиин Лю Сао база Иргүсүкден
К. Е. Ворошиловтун уткуу чоразан КУР-нун
Даштын херектер министринин ораала-
кчысы Цан Пин-Фэй болгаш КУР-нун ДХМ-
нын Протокол кылдызынын эргелекчиси
Ван Чжао-жу база оларын-биле кады са-
молеттан үнүп келгенер.

Мао Цзэ-дун биле К. Е. Ворошилов
бот-боттарынын холдарында түтүп мен-
дилешкен. Эштер Чжу Дэ, Лю Шао-ци,
Чжао Эн-лай, Дэн Сяо-пин база аалчы-
лары чыгып, акы-думаның ёзуу-биле
хүлээп алганар.

СССР-нин болгаш КУР-нун Гимнлери
байырлаагы чангылапкан үнген. Пекин-
ниң — Тяньцзинь гарнизонунг шериг-
леринин хүндүлүг танымалыг чазы-
ныгынг рапортун К. Е. Ворошилов хүл-
лөп ап, Мао Цзэ-дунга үдөдип алган, ал-
даржаан Улустун хосталга армиясынын
солдаттарынын чыскаалыг артып, олар-
нын-биле мендилешкен. Харын кыдыр
дайынчыларын байыр чедирген тода
сестери чангылапкан үнген.

К. Е. Ворошилов чазактын бежүгүн-
генин болгаш Кыдаттын хөй-ниити ор-
ганизацияларынын ууртуугуларын
холдарын тудуп, дипломаттыг корустун
бежүгүн-биле танымал, уткуучулар-
нын, ажаа четтерер эккен тудускаанын
ниг чедирген байырыга чыгып-биле
харылаан.

...Чадаг шериглеринг, далайжыларыг
болгаш ужулчуларын ёзулап кылажы-
нын соонда К. Е. Ворошилов биле Мао
Цзэ-дун микрофонга чедип келгенер.

лаа оң-биле таным өвс мен деп чугаалап шыдаас мен. Импералисттеринг болгаш
феодаларын дараалыга уур, бодуну национал хамаарышпас чоругу болгаш на-
ционал хосталга дээш кыдат улустун демиселден бистер, улуг салгалын коммуни-
стер Россияга Октябрьнын социалистг Улут революциясынын мурнууда-ла найм
күзөөшкн-биле хайгаарап турган бис. Ол ырак үеде-ле бистин баштыкчымы
В. И. Ленин Кыдат откуп турар деп блжөөн болгаш кыдат улус импералистг
кудулукчыларын болгаш феодализмни ашпаан турар тилелгени чедип алыр дээр-
аниге быжыг бузурелди илергейлел чоразан. Улут Лениннин баш бурунгаар өттүр
көрүшкүнү боттаткан. Кыдат улус бодуну чуртундан даштын импералисттери
үндүр ойлаткан, феодализмни узулал чок кылат болгаш бодуну чуртунда социа-
лизм тургузушкунун орунда туруп алган. (Адыш часкаашкыны).

Кыдат Улус Республикасынын ханы хүндүлүг Даргазы эш Мао Цзэ-дунун аял-
дег чаагай чалаашкынын ёзууга наймралдын аял-чорутун кылып, Кыдат Улус Рес-
публикада келген бис. Кыдатта боттарыныстыг турар төвисти акы-думна кыдат
улус-биле, оон күженишпанын, арес-мааларыг күш-ажылы-биле болгаш чаз
социалистг амгыралдын кайгамчыктыг түнөөдери-биле шуут танымжарыга ажы-
лаар боладдыг бис. (Адыш часкаашкыны).

Бодуну төрөп чуртууну хосталгаан болгаш хамаарышпас чоругу дээш кадыг-
дохкун демиселдин бүгү аар-бергенин шыдажып артын улуг кыдат улустун өрөс-
дидин болгаш маалырыг чоругу совет кижилер көзөдө магадап келген. Кыдатка
улусчу революциянын тилелдег болгаш Кыдат Улус Республикасынын төрүтүнгени—
бистин төвисти эң улуг төөгүтүг болушкуннарынын бирээни ол. Бодуну аадар-
дыг Коммунистг партиясынын ууртууга-зын кыдат улустун тилеп алган чед-
дикшиинери боттарынын кыдат өңүктөрү болгаш акы-думалары дээш чоргаарла-
нышкын-биле бистин чуректеринисти долдуруп турар. (Адыш часкаашкыны).

Тайбын, демократия болгаш социализм дээш демиселге бистин чурттарыныстын
уластары боттарынын хүрөөленин сырый каттыштырып алгаш, бот-боттарына
аузын болгаш деткимчени көргүсүпшаан, кады чоруп турарын демделгээр меңээ
онка өөрүчүгү-дүр. (Адыш часкаашкыны).

Бистин чазактык бола уластар аразынын дүшкүлүгү чорутарын коммандыры-
че болгаш делегейинг кайы-даа черинге бола, чаз дайынын бодурбазыне утланган
политиканы чорудуп турар. Бистер бола шериг боштарына уур, коллективтиг
аймыл чок чорус дээш, капитализм чурттарынын болгаш социалистг чурттарынын
тайбын кожа-хөлбөзү турары база чаржыры дээш бис. Уластар бола чепсегенин-
килерин кызырап дээш, атомнук болгаш водородтук чепсести бүгүн хоргудаар дээш
туржуп келген болгаш туржуп турар. (Адыш часкаашкыны).

Кыдаттын чарылбас кези — Тайвань оруутакту дедир өгидип алыр талазы-
биле Кыдат Улус Республикасынын чазактын негелдериин Совет чазак шылтирлэг
деткип турар. (Адыш часкаашкыны).

Кыдат Улус Республикасынын Каттышкан Нааиялар Организациясына төлөөлөтүр-
бөөниин ол фактынан Кыдатка болгаш тайбынга ынакшылдыг бүгү чурттарга ха-
маарлыштыр илергей-ле чоптук өвс чорук деп Совет чазак санап турар. КНО-га кир-
жилген Кыдат Улус Республикасынын чалаатан чорук хамыктыг мурнууда делегей-
ниң ол организациясына каража чедирип турар, чүге дээрте улуг Кыдат чокка чап-
гыс-даа чугула шылтирп хүлөп адынгаш туруп шыдаас. (Адыш часкаашкыны).

Эргим эштер! Делегей бола социализм лагеринин күштеринин улам ынайгы
сырый каттыжышкынынын, социалистг чурттарынын кады ажылдажыгызынын
хоңгүлөөниин болгаш ханылажыгызынын база оон иштинде совет-кыдат наймрал-
дын улам-на быжыгышкынынын херечин болуп турар. Кыдат Улус Республика-
нын болгаш Совет Эвилелиниг наймралы база чыгыс эян—бүгү социалистг күрү-
нелеринг чадгыс эвинин улуг фактору, бүгү делегейде тайбының чугула чачени-
ж-ол. (Адыш часкаашкыны).

Кыдатка келжип деп чалааны дээш эш Мао Цзэ-дунга болгаш Кыдат Улус
Республикасынын чазакта бодунуң өмүзөөдөн болгаш мени үдөөн эштеринг өмүзө-
инден чуректин ханызында өөрүп четиргенности илергейлээрин менээ чөпсөөрп
көргүр. Таарымчалыг таварыларын ажылгап алгаш, алдарыг болгаш арес-дидин
кыдат улуска, акы-думна Коммунистг партияга, а ол ышкаа Кыдаттын бүгү де-
мократтыг партияларына болгаш организацияларына совет улустун, Коммунистг
партиянын өмүзөөнден база бодунуң өмүзөөдөн өн-не изиг байыры болгаш
эң дээр чаагай күзөөдери дамчыдып тур мен. (Адыш часкаашкыны).

Чаагай уткуу алымынын дээш четирдим, эргим өңүктөр. (Адыш часкааш-
кыны).

Райком бюрозунга

Чоокта чаа СЭБП Бай-Тайга райкомунун бюрозунга «Муракчы» колхозунун хероженнеринин колхоз буюрулууга кире берген. Райкомунун бюрозунга кире берген. Райкомунун бюрозунга кире берген.

Партиянын XX съездинин төгүлүшү шийтирилген күндөрү, буюмду колхозунун «Муракчы» колхозунун хероженнеринин колхоз буюрулууга кире берген. Райкомунун бюрозунга кире берген. Райкомунун бюрозунга кире берген.

Бюро аял-агынын төгүлүшү дөш лемиселге муракчы хероженнеринин саны өсүп турат. Чизээ, хой каларчыны эш Серен эртен чылым 306 төрүт койдан 311 хураганарын өстүргөн, бир койдан 1,9 кг дүктү кыргыз алган, бо чылым баштай төрөөн 150 амыт койларын хураганарын бүрүн өстүрүп турат. Шык каларчыны эш Матпаа эртен чылым 228 өшкүдөн 245 аялдарын алган, бо чылым төрөөн өшкүдөнүн аялдарын баштай

бүрүн ажаап ап турат. Ол ышак колхоз буюрулууга кире берген. Райкомунун бюрозунга кире берген. Райкомунун бюрозунга кире берген.

Ничалза-даа хероженнеринин арасында колхоз буюрулууга кире берген. Райкомунун бюрозунга кире берген. Райкомунун бюрозунга кире берген.

Хероженнеринин тускай хурадаларын чымылдырып турарын, олардын өртүзүгө лекцияларын, беседаны ургучу чорударын, колхозга урутар аялдарын доран органжаастарын колхозтун баштаар черияге, партия өгө организацияларга болгон хероженнер чөгузүлгө СЭБП райкомунун бюрозунга кире берген.

А. НОРЖУН.

Колхоз бүдүргөзгө коммунистер

Өзү районун «Совет Тыванын 5 чылым» колхозунун мал аялында, туугу, хову бригадаларында коммунистеринин аялдарын ролу өлгөн бедон. Олар боттарын күш-аымын үлгөрин колхозчу массаларга көргүзүп турарлар. Чизээ, каларчыларын Сундуй-оол — хой бүрүтүнөн 2,2 кг дүктү, Бертик-оол — 2,1 кг дүктү, ирт каларчыны Контар — 3 кг дүктү бо чылым кыргыз алырын, малдын чаш төдүн бүрүн өстүрүп хураганарын. Коммунистер амыт үдө малдын чаш төдүн бүрүн камгалап ап, хой дүгүнүн чилерилерин болдурбас дөш бүтү хемчелерин ап турат. Эш Бертик-оол бир бажынын ыжымы болууну күжү-биле өстөтөн алган, чылгыт үлгөринде ол бажынын туугун чорудуп турат.

Коммунист Доржуа уурткан туугу бригадаларын келгичтерин колхозтун 1800 амыт кубометр туугу ыжымы белеткөөрүнүн планын чедикширинин күтөстө

кен. Бо чылым план буютаар тутса чогуур 30 чуртала бажынарында 4 бажынын аялында кирген, ам сөз бажынарынын туугун чедикширинин чорудуп турарлар. Туугулар чангыс аай хеминин 6 уугу болгон биче мал каларчыларын туугун хураганарын. Бригадада тууга коммунистер чылым минимунун чедир күтөстөтөн болгон өшкүдөн-даа хой бүрүтүнөн аял норманын ургучу 125—150 хуу күтөстөп турарлар.

Индыг болза-даа коммунистеринин арасында күш-аымын өки киришпей турар айы-чагыс кижилер бар. Илангыя Шиник-Доржу, Доспаанай олар өрткөн аялдарын чылымда күш-хүнүнүн доктаатынган минимунун чедир күтөстөтөн болгон. Болжолта партия организациянын чамдык коммунистеринин ындыг чедикшери-биле өнөткөн турарын ол парторганизациянын чедикс аямы деп санаар херек.

С. ОЧУР.

Белеткелдер эгелээ

Танды районун Дүргөндө чедик чыл школаны 1957—1958 өөредилге чылымта белеткелдерин ам чоруда берген. Чедик чыл школаны 1957—1958 чылдарда ортукма школа кылым 8—9—10 класстарын аялдары-биле школага немей 4 класстарын тууга деп турат. Орта 120 өөрендикчилер немейкир.

Школага немей тууга класстарын туугу материалын тазалы-биле апрель 3-зе чедир 126 кубометр ыжымы кескен болгон оон 87 кубометрин школа чангыс дөшөртүп өкөл алган. Тууга хергелер ыжымы чедикчелер алыры-биле Дүргөн тайгачыне ыжымы келгичтерин чоруткан.

Колхозчу ада-нелер болууну колхозтуга ортукма школа аялдарын деп, оон туугу чоруп турарында уугу өөрүштүкү болуп турарлар. Чүгө дөргө оларын оолдарын, ыжымы Дүргөндө чүгө 7 классты доокташ, 8 класстан эгелеп Бай-Хаатын ортукма школага уламчалан барып өөринип турган.

Дүргөннүн «Кызыл партизан» колхоз-

тун баштаар чери школаны немей аялдарын класстарын туугуна биче өвөс дүзүмн көргүзүп турат. Артель баштаар чери чакырылган ыжымы хуусааз чоруткан, школа септелгенине болгон оон немей тууга туугуна уугу күштү салып, аял, автомашина транспорту-биле хандырбашаан, мергештирип туугуларын кириштирер деп турат.

Чедик чыл школын септелге туугуну чорудары-биле калы 1957—1958 өөредилге чылымда олар ыжымы белеткелдин чоруду, 450 кубометр ыжымы келгичтерин алган.

Школа чаз туугунун фундаментиин тургузуп, оон адаанда тууга чачыларын ыжымы уугу өрткөн, оларларын калып чачыларын оорутуп алган. Школа туугун биче болгон олар ыжымы белеткелдине колхозчу ада-нелер өштер О. Насырал-оол, О. Сиридик, О. Лоодай олар иделпейлүгү дуулажып турарлар.

С. ОЮН.

Чаз-Хол районуну Ленин атыг колхоз аял-агы артелинин чылымчы Монгуш Ашак-оол муракчы малчыларын бирээ. Ол 1956 чылда төрөөн 32 бедон 32 кулунарын менди өстүрүп алган. Ол эртен чылым 1432 күш-хүннүн аялдарын алган.
Чурукта: эш М. Ашак-оол.
Фото С. Феоктистову.

Дуржулгалы кадаочы

Дөнгүр-ак Доржу — Танды районун «Кызыл партизан» колхозунун хову каларчыны. Дөнгүр-ак олга аялында дөш чылым дүргүзүндө аялдарын, төрөөн колхозунга 768 баш семис, шымыр аял бода малын өстүрүп берген.

Малдын баш санынын когарал чок менди өөри болгон оон бедик продукту болууну хамыктын мурунда оон аялдар хайлаарындан хамаарып доржон Дөнгүр-ак эки билип, каларын туугу илгөөн оларын таарыштырган чылым киришпейлүгү салып турат. Уугу малдын өшкөр, сүткүр болууну оларын чаш турда канчаар аялдарында уугу хамаарып. Ничанга Дөнгүр-ак бызааларын аялдарында болууну чыгыт сүмөтин берип турат.

Ам Дөнгүр-актын каларын туугу инектеринден 50 амыт ийек бызааларын, оларын чаш төдү менди. Дөнгүр-ак инектерин ам чөш өткөтүп, келжээ 5 шак үзүндө кирип келген, немейде чедик берип турат.

Дуржулгалы каларын Октябрьнүн социалист Уугу революциянын 40 чыл өнөткө күш-аымын чедикширинин уугу-рамыр, ам оолдар инектеринин чаш төдүн чангыс-даа чедик чокка бүрүн камгалап алып деп бедиктен хураганарын алган.

О. СИРИН-ООЛ.

Практикада

Кызылдын механизация училищезинин курсантылар 60 кижик башкылар А. Фомин, М. Москаленко оларын уугу-тазы-биле Бай-Хаак, Сарыг-Сеп МТС-терге ийи бөлүгү практикалары-биле чоруткан. МТС-терге 24 аял хуңдө практика өрттирерлер.

Бурсантылар 18 аял хуңун тракторлар болгон коббайлар септелгенине, 6 аял хуңун мал аял-агынын механизацияларына аялдар.

Эрткен чүүлдерни катаптаары

Өөредилге чылымн шийтирилг сөлдү уадуун эгелээ. Миллион-миллион совет школар боттарынн ийи эртеннн талазы-биле база бир чадае шилчир. Ийи ай болгон оларын дараанын класкыне шилчир, а ону класкы өөренип турар муң-муң анык оолдар, ыштар бичкан билигин аттестадын — тускай амыралдын орунче киреринн бижини алырлар.

Ничанга өөреникчилерин болгон башкыларын өөредилге чылымн дүргүндө кылган аямы халас барбазын дөш өөренип эрткен материалларын катаптаашкынын шын организация херек. Кичээл бүтүзүгө кызымзаккы белеткени башкыларын негетинин турар. Уугулар өөренип эрткен чүүлдерин шунтузун шынрамы-биле катаптап эрттеринн талазы-биле башкы буюуну хероженн мастери болуп.

Өөредилге чылымн дөрткү уадуунун баштайгы хуңдөн эгелээш башкылар болгон класкы уугу-туугуларын бүтүлө өөредилге кижизилгелг аялдары база катап хынамчалы-биле көөр херек. Өөреникчи бүтүзүгү өөренип турарын байдалын тодаргайлап, көшкө өөренип турарларга чогуур өйдө дуза көргүзөр. Илангы амыт үдө чүгү кылза чогуура?

Хамыктын мурунда өөреникчилерин хуң чорудун шын салгырыне кичээнтейин салыр. Уугулар бажына оналдарын канчаар күтөстөп, кичээлдерге белеткенине кайы хире үе-шакты өрттирп турарын, бажына оналдарын экин эртен көүгөтүп турар бе, чок бе дөргөн башкы өөреникчилер дүштанылажынын шактын канчаар өрттирп турарын дугайын тодаргайлаар.

Уугуларын кижизилгелгизин дугайында айттыргыш школа болгон ө-бүлөгө аны-агы кылдыр көрүп болбас. Башкыларын болгон төрөдериин педагогика тазалы-биле саялдары чангыс аай

болуп. Ничанга уугуларын хуң-чүрүтү ө-бүлөгө-даа, школага-даа чангыс аай негелдеге харызылган турар уугулар.

Бо чылым школарга 4, 5, 6, 8, 9 класстарга өкөөннөри солааны өөреникчилерин негелдериин чигеткен деп бодап турарлар база бар. Ону канчаар болза, шын өвөс. Ничанга ол чүгүлөр болза, негелдериин улам-на уагытырып турар дөргөн өөреникчилерге болгон ада нелерге тайылбырлап бөөр херек.

Катаптаашкынын бажына болгон бажы канчаар чорударыл? Сангыч болгон орус ылымн азы төрөөн ылымн талазы-биле өөредилгенин хууун болгон шынрамы бедиктерге кичээлди шын өрттирп чүгүлө уугу дуузалыг. Кичээл бүтүзүгө тодаргай сорулгалыг болуп. Ол болза кичээлдин канчаар тургустууларын болгон утка шынрамы тодаргайлаар. Сан кичээлди чикекке алымын. Бажына берген оналдарын хыналдарын тодаргай. Дүргөн өрттирер. Бир өвөс бажына сөттү бодалганы бодар кылдыр оналдарын берген болза, оон хыналдарын дараанында чикек биле чорудуп болуп. Ону уугуларын билип алганын хынаары биле бир ийикке азы ийи өөреникчилерин дөскага тургускаш, харыладыр. Ол-да үдө бир өөреникчи сөттү бодалганы бодарын тайылбырлаар. Бодалга номуна оналдарын хынаанын, харымы болгон оон чикектерине кичээнтейин салыр. Оон соонда ол чикекти дынаадыр номчуур.

Аас-биле саналга үзүндө материалдарын кичээлдин кол сорулгалын чедик алырында деткичелг кылдыр шилчип алыр. Өөреникчилер соугурадыг болуун дөш аас-биле саналганын хемилерин аял-бүрү болдурар эргөкө чүгүлө. Чаа теманы, бодалгаларын тайылбырлап ийи-бөс бодалгаларын кылдыр аргаларын өөреникчи кичээлдин кол кезеге эки белеткенир херек 3-тү класстан эгелеп өөреникчилер бодалганы кысымы-биле би-

жиңтер апаарлар. Башкы эрткен материалдарын катаптаар-даа, чаа чүүлдерин өөредирде-даа көргүзүгө материалдарын аялдарын эргөкө чүгүлө. Башкы кичээлдин төнчүлгө өөреникчилерге контролдуг оналдарын бөөр. Олар ону бажынына канчаар күтөстөп болуп, кичээлдин кайы хире эки эрткенн оон билип алыр. Оналдарын берген ону канчаар күтөстөдирин дугайында өөреникчилерге тайылбырлап бөөр.

Уугулар катаптаашкын үзүндө хой чүүлдерин билип алыр дөш, чамдык башкылар катаптап дүргөнерин болгон бодар бодалгаларын баш уугу берип турар. Ол болза, кичээлге башкы айттыргы өөреникчилер харылаар кылдыр олар планна бодап алырында херектиг. Ничанга ол болза, хой чүүлдерин катаптаашкына дуузалар.

Шылдакта аас-биле харылаар өрткөннөргө катаптаашкынын канчаар чорударыл? Аас-биле харылаар эртеннн катаптаашкынын башкылар чаа чүүлдерин өөреникчилерге өөредир биле холбаштыр өрткөн темаларын чоруту катаптаарын чыл дүргүзүндө чорудуп турарлар. Бир өвөс өөредилге чыл дөшөртүгө чедир шоолу эвөс үе эртканд, кичээлдерге катаптаашкынын ам чорудуп өгөткө болза, ычкан башкыга-даа, өөреникчилерге-даа бергедей бөөр.

Аас-биле харылаар өрткөннөргө катаптаашкынын чорудары, темалар аялы-биле чорудуп, кол-кол темаларын шилчип алыр херек. Кичээлдерге чамдык темаларга чуркунтарын аялдары, өң чүгүлө чүүлдерин чугаалажыны өөреникчилерин кичээлдин угадырып, чикектерин оналдарын, бодууну районун, колхозун амыралдарын чикектерин кирири эргөкө чүгүлө. Индыг кичээлдер соугу, утка-шынрамы болгон катаптаашкына дуузалыг болуп.

Е. ЛЮБОШНИКОВА.

Кызылдын № 5 школасынын башкыны.

Чөөн-Хемчин районун чамдык колхозтарында

Октябрьнүн социалист Уугу революциянын 40 чыл өнөткө чедикширинин уугу-рамыр, бо чылым бедик дөшөртүп алырынын белеткелгине Чалаан МТС-тин механизаторлары көдүрүшкүнү аялдарына. Тракторларын болгон рдөө аял-агы минималарын септелгенин күрүм комиссияны эки деп хураган алган. Бо чылым септелгеге кирген механизатор шунту хураган алдында, катап кылдыр чүгү чок болгон.

Ховуларын хары эртинге уугуштур механизаторлар колхозтарын хову тураларында чедө бергенер. Апрельдин баштайгы хуңун чылым-даа, аас-даа турган. «Хову аялында агротехниканын бедик негелдери буютар тарып, бедик дөшөртүп өрткөткөн!» дөш плакаттарын болгон кызым тутканыр асман, ийини чугулаан, азы-чедик белеткээ хову тураларын таражыларын дөшөртүп күш-аымын болдуган. Районун колхозтарын механизаторларын чурттар бажынарын, чедик продуктуун сагыш човангыр, эки белеткөөнөр.

Механизаторлар чакырылган бедик дөшөрткө, эки үрөткөндө дөшөрткө дөшөрткөшүнү аялдарын турарлар. Илангыя «Коммунизмге орук» колхозун шадеринде аялдар турар Ак-Сүтө, Монгуш, Калинин атыг колхозун Уугу-Ховула Доржу, Ленин атыг колхозта Дажы, Зыгеттер, Белек-оол, Жанов атыг колхозта Бадыр-оол, Кочал-оол ыжымы илирткешинге-даа, чамдык-даа үзүндө хуң оналдарын 120—300 хуу күтөстөп турарлар хой.

Моң-биле калы районун чамдык чедиктеринде аял дески өвөс, белеткээ багыт, уугу-тага ховула турганын база айттыр херек. Калинин атыг келжээ аял-агы артелине (даргазы Шыгыр-оол) механизаторлар белеткээ чок хову тургаанга чурттар уугу-тага таварышканар. Тараз култураларынн президиин хораназан, казан тарааны чашар үе чедик келгенде уугу далазы-биле Чалаанан хоран өөртүп, уугу хораннап турган. Партия организация (секретары Белек) хову аялынын үзүндө партия-организация

тыг, политиктиг кижизилге аялынын чедикс тургусканын аялынын баштайгы инектерин илереткен.

Ол ышак Жанов атыг колхозта барган трактор бригаданын үчөгүне аялдарын Сундуй ойталаарга колхоз даргазы Дамбар ол дугайында калып-даа хемчөк албан, Ак-Хал хову-даа аялдар турар механизаторлар үчөгү чок, кылган аялынынын үрөткөш билинмес, кижизилге аялы база чок — деп чедик негелдине чугаалап турарлар. Хову тураларында, трактор бригадаларында хана соугуларын, агитаторларын болгон көргүзүп самбыларын доктамаз уугу-тага турарын чурттарын негетинин турар.

Сөөгү хуңунда районун бүтү колхозтарында тарааны массалык-биле чаштырып турар. Забескинг дөшөрткө алыр дөш механизаторларын, хову-аы аялы-инчилерин чангыс өшөгү күш-аымы улам калбарып турат.

С. ТОВАРИШТАЯ.

Комсомолчу даңгырак

Монгуш Хажытпаа 1952 чылда комсомолдун хураанын кирип турган, — болууну билинин бедик, төрөөн колхозунун аял-херо, колхозчу чоңунун моон соугтары чагай амыраларын дөшөртүп күжүм берип аялдар мен — деп, комсомол райкомуну бюрозунга даңгыраан берген. Ол комсомолга киргеннн соонда, хову аялында болгон колхозтук өвөс-даа аялдарында бир чыл чыгып аялдар. Ол кала-даа аялдар чорда, оон комсомолга берген даңгыраа бода сагымына кирип кээр.

1953 чылдын чалы.

Ол болза, чашкын чок чал болган. Аялдарынн сугары бөш өвөс, тараз сугарар буга-биле баткан суг тарыга шөүгө арай боорда-ла чедикс чедик бөрү турган. Эзөөн хой аныктар колхозтун ногаанын, парфедиян сугарар дөш буганын ол хенгиз суу болуп чогуру-биле аялдар турганар. Оларын арасында Хажытпаа база бар.

Иылыг эгелээ...

Эртенги хуң уугу, хуңун шын черин чаа-ла ийди эгелээ. Комсомолчу кыс бажынында уугу келген бүдүн хуңун аялында бодап, агаар-бойду-тун байдалын шилчелеп, көз өңүг дөргөн карак чедикс дөшөрткө көргүзүгө, кайда-даа агаар боду чок болгон.

Чаз-даа чаз шын чок тур. Иыдыг болганда суг кайы келер, буга аял чыдар бичи суугу ам-даа бичелер — деп, бугу ийинде чугаалаан чоруд бажыныне кире берген.

Ам аялдан чоруту-биле белеткенин, ийи хойлак кудуп ап турда, экикти бир-зе кижик алаар ток-тоо кылдыр сокта.

Киринер, киринер — деп чугаалаарга, комсомол организациянын секретары далашкан шынчыл кырып келген — а, сиздин аялдан чоруд барган боор деп бодап, далашкан чоруд Хажыт-

чорбаанын өки болгон-дыр — дөш, экилешкен.

«—Эки, эки» дивизиян, — ам чорудурум бо, мени канчаарына ол дарга-деп, секретарында Хажытпаа айттыр.

— Колхоз даргазы биле партия организациянын секретары олар сени канторга келгеш бар дидирер — деп ол, харылаан.

Хажытпаа канторже бажыкан. Ол арасы ырак өвөс. — Мени чүгө хергелээр даргалар боор, ороод аямы багыт дөш чедиктерлер ирг бе — деп бодал-биле база-ла далаштыр чоруп алган.

Канторже кирип келген. Даргалар чедиктер-даа хире өвөс, боттарынн тустус столдарында ооругулаар.

Мендешем, — даргалар мени хергелээр дөргө келдим — дөш, Хажытпаа санайга олуруп алган. — Ийе, бедиктер уугу бис — деп, колхоз даргазы чугаалажынан, партия организациянын секретарыне көргөш. — Хажытпаа-биле сиз чугаалажып көрүңер, дарга — дөш, мында олурган өвөс колхозчулар-биле чугаалажып берген.

— Сиздин сүт-бараан фермазынын үчөгүгө аялдарын комсомол организациянын секретары, колхоз даргазы сугар сүмелештир, сизер ону канчаар көөр сизер, дунум — деп, секретары Хажытпаа айттыр.

— А бо аялынын канчаар мен, оон түнелдин көргүсүмө эки ийлаан, даргалар — дөш, Хажытпаа боданы берген.

— Ол аял-даа аялдар, аял аялдар кижизилг дугайын база-ла чугаалажып бис дунум. Фермазын аялыны эки-жидер, малдан алыр продукцияны көдүрүл сорулга бистин мурунуста база-ла шынчыл салдынын турар. Малга комсомолчуларынн күжүн каттыштыра чоруту, ычканга сиздин база олчө чорударын сүмелешкен бис — дөш, секретары тахылдай берген.

— Хажытпаа олурган — иыдыг-дыр, болууну мындар шам-биле аялдарын, даргалар. Аялдарын мөөн хураган-дыр. Аялдын экижидер дөшө, даргалар база биске эки дуулажы чоруту боор.

Чамдыкта колхозтун калып-бир уласто-гучте шунт көрүмөй, чангыс талазын туруп бөөр чүмөсиз бар болгай, даргалар — дөш, — ам аял-дарадан эгелеп аялдар бөөр мен бе — деп, ол айттыр.

— Ийе, хураап алыр сен дунум — дөш, секретары бөдөк чугаалажы доскан.

Хажытпаа-даа ол хуң турган үчөгүгө аялдан хураган, а даразында чаа аялынын хураган алган.

Фермазын аялыны дала багыт. Саанчыларын аялынын өчөгү-үчөгү чок. Саган сүттүн кайнаар-даа барып турганы билинмес.

Чамдык кижилер саган сүттү хой-пактап, оон аялынында уугу арганын ийип турар мындыг болгон. Аял эки-жидер кижилерин чыгыры-даа көнчүт. Чамдыкта колхоз уугу-туугуларын, бухгалтерлер-даа келгешер, хондур күнөдир аргалашкан баргылаар.

— Аялга дуулажып уугу-тага даргалар мынды бөөр чүмө-дир-да. Онда кижиге сүмө бөш бөшөс — деп, Хажытпаа хоралда-даа, аялында чамдыкта берген-даа чоруп турган.

Ничалза-даа комсомолчу даңгыр уугу-тага аялынын бичи-даа хову-дугу-дугу, харын ону аялынын улам ийинче кирип, фермазын аялында чедиктерин уугу-тага, өчөгү-үчөгү экижидерин чедикс-даа бодон турган.

Фермазын саанчыларынн өң уугу-даа, оналшан аялында чүткүлү-даа Дес-пикей калды турган. Ол база-ла чоокта чаа саанчылар эгелээ. Ничалза-даа Хажытпаанын ол мурун аялдар кирген.

Ол-да чылым августун эгелээ. Өт-сиген чедиктер уугу, инектерин сугу мурун-дарадан дала көдүрөө. Сүт көдүрөөн түдүм-на, хойлак база-ла көдүрөө

турган. Колхозтун чамдык аял кылбас ийи-чангыс чалга кижилер фермада ыраастап, дүн-хуң чок, эки-жидер, доккарларда хойлактын аялынын манап, шапкылажып туруп берген. Ол чорук фермазын аялынын септеринге уугу моонда болуп турган.

Ийи-чангыс аргачылар хойлактын хайлындырып, оон аргачын ийип турда, а колхозтун нигизлештирген малына сиге, силос белеткөн 40—50 хире колхозчулар, туугу бригаданын, орогорта аялдар турарлар сүт чок шайын ийип турганы хаа ө

Саанчылар! Инентерниң сүткүр продуктулуун бедидерин чөдип алыылыңар, Хакасияның малчыннары-биле чарышка бирги чер дээш демисежиилиңер!

ВЛКСМ ОБКОМУНДА

Эйт-сүт угланышкынныг инек бүрүзүндөн
сүт саалдазының талазы-биле
мурнакчы колхозтар

Областың колхозтарының мурнакчы фермалары

Фермалар	Колхозтар	Районнар	1957 ч. апрель 1-ге челдир инек брүзүтүндөн сактаг сүт (кг/күгү)
Туран	«Кызыл тараачын»,	Бий-Хем	838,0
Билелиг	«Кызыл тараачын»,	Бий-Хем	801,4
Марачева	«Революциянын чабымыжы»,	Танды	773,0
Топ	«Тилделге»,	Каз-Хем	680,0
Теп	Молотов аттыг,	Каз-Хем	596,0
Бирги СБФ	«Күш-ажылдын көстүү»,	Улуг-Хем	586,0
Сөөш	«Тилделге»,	Бий-Хем	510,6
Халың	Кочетов аттыг,	Бий-Хем	500,0
Балгазын	«Революциянын чабымыжы»,	Танды	469,0
Тарлаг	Ленин аттыг,	Бий-Хем	445,4
Шиндиг	«Тилделге»,	Каз-Хем	414,0
Моган	«Искра»,	Бий-Хем	381,0
Хүт	«Кызыл тараачын»,	Бий-Хем	372,0
Ийиги СБФ	«Күш-ажылдын көстүү»,	Улуг-Хем	372,0
Топ	«Кызыл партизан»,	Танды	336,8
Бирги СБФ	«СЭБП XIX съездин»,	Улуг-Хем	325,0
Топ	Жанов аттыг,	Танды	320,0
Уургайлыг	Калинин аттыг,	Танды	317,8
Халың	Калинин аттыг,	Танды	307,7

Сааячыларының фамилиялары	Совхозтар	1907 ч. апрель 1-ге чейин күтүрүлгөн сыйлау эт (кг-баа)
А. Белова	«Элегес»	120
А. Грачева	«Элегес»	120
В. Чашина	«Элегес»	120
Донган Сувак	«Элегес»	110
Н. Нефедова	«Элегес»	109
Е. Грачева	«Элегес»	107
Нудановская	«Элегес»	99
Юан Клара	«Элегес»	96
М. Оппененова	«Өкө»	73
Нару Милия	«Межегей»	73
А. Тошкова	«Элегес»	73
Вейром Елена	«Межегей»	73
М. Морозова	«Элегес»	73
А. Тюлюш	«Элегес»	73
О. Мигачева	«Өкө»	70
А. Дамбажын	«УТБА 25 чымы»	67
С. Монгуш	«УТБА 25 чымы»	67
А. Суворова	«Межегей»	67
М. Килина	«Өкө»	63
Е. Петренчук	«Өкө»	63
Н. М. Жмак	«Өкө»	60
Л. Дьяченко	«Өкө»	53
А. Попова	«Өкө»	53
Сотпа Чылбак	«УТБА 25 чымы»	53
Самол Суручи	«УТБА 25 чымы»	51
В. Пискунова	«Өкө»	51
Сат Адама	«УТБА 25 чымы»	48
Г. Шарави	«УТБА 25 чымы»	40
Е. Ярусова	«УТБА 25 чымы»	39
Сарыглан Айыты	«Бардык»	38
Насрал	«Бардык»	24

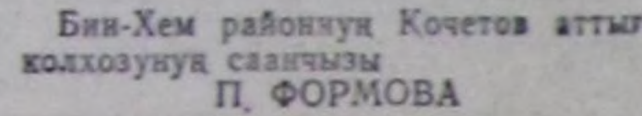
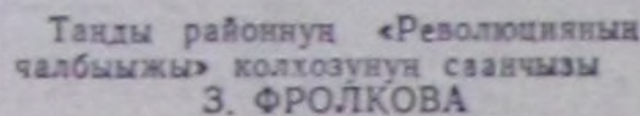
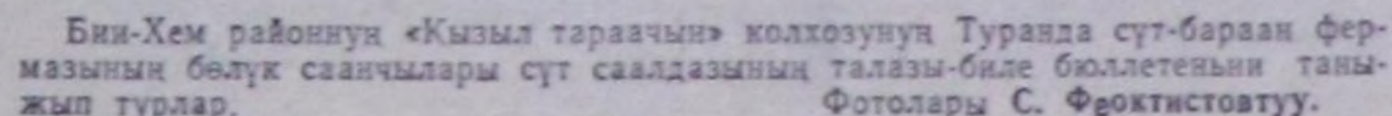
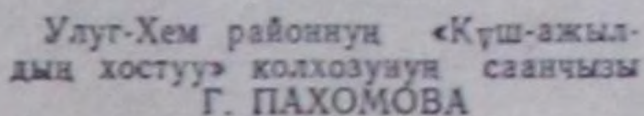
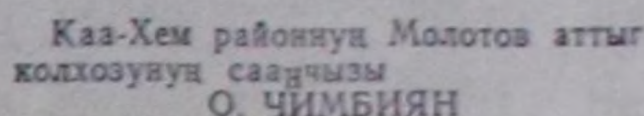
Саяачыларын фамилиялары	Районнар, колхозтар	1957 ч. апрель 1-ге чедир инек бүтүгүлөн саткан сүт (кг-бала)	Саяачыларын фамилиялары	Районнар, колхозтар	1957 ч. апрель 1-ге чедир инек бүтүгүлөн саткан сүт (кг-бала)
У. С. Садакова	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	1049	Серенжаз Долума	Эрзин, «Чаа орук»	511
Д. Р. Завьялова	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	1048	М. Тюлюш	Узуг-Хем, «Күш-ажылдын хостуу»	504
М. П. Шумова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	916	Е. Петенова	Узуг-Хем, «Күш-ажылдын хостуу»	502
С. Баян	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	891	Демитпаа	Өвүр, «Совет Тыванын 5 чылы»	495
Т. А. Шведова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	889	Г. Н. Шахова	Танды, «Кызыл партизан»	495
Л. Дыстык	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	886	С. Старикова	Каа-Хем, Молотов аттыг	491
Е. С. Коровина	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	861	Г. Ф. Мананин- кова	Бий-Хем, Кочетов аттыг	489
Мазды Биче-уруг	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	849	М. Балаан	Узуг-Хем, «Күш-ажылдын хостуу»	487
З. П. Фролова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	817	Н. С. Сугаракоева	Бий-Хем, «Тинделге»	487
П. Е. Формова	Бий-Хем, Кочетов аттыг	814		Барын-Хемчик, «Комсомол 30 чылы»	487
Хаян Тарыймаа	Танды, «Революциянын чалбыжы»	791	Х. Деспижнев	Бий-Хем, Кочетов аттыг	486
К. Е. Шаламова	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	753	А. И. Попова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	485
Мазды Зормбуу	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	750	Л. Багрецова	Узуг-Хем, «Күш-ажылдын хостуу»	482
З. П. Князева	Каа-Хем, «Тинделге»	744	М. Д. Дарый	Өвүр, «Коммунизмге орук»	481
Т. Кызыл-уруг	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	738	Серээ Быраат	Эрзин, «Чаа орук»	479
А. Т. Болотова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	734	А. С. Клепкинова	Танды, Жданов аттыг	478
А. Д. Дюбина	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	730	С. Л. Байлык	Өвүр, «Коммунизмге орук»	478
Санчы Как-кыс	Узуг-Хем, «Күш-ажылдын хостуу»	727	Өлзей Соян	Эрзин, «Чаа орук»	474
Н. А. Бунина	Танды, «Революциянын чалбыжы»	725	А. Шарыпова	Танды, Жданов аттыг	472
Злесей Байыр	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	723	Лопсан Белек	Каа-Хем, «Сталинчик орук»	469
З. Ш. Толбаева	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	723	П. С. Болеева	Бий-Хем, «Искра»	467
Оюн Билчирмаа	Танды, «Революциянын чалбыжы»	713	Мышкар Упей	Каа-Хем, Молотов аттыг	467
А. Ч. Баатына	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	707	М. Х. Хроменко	Танды, Калинин аттыг	466
Тувыйай	Каа-Хем, «Сталинчик орук»	702	П. П. Мөнгө	Бий-Хем, «Тинделге»	464
Тургадай	Танды, «Революциянын чалбыжы»	700	Н. Шнуурова	Каа-Хем, Молотов аттыг	459
Г. К. Березикова	Каа-Хем, «Тинделге»	699	З. Рыженкова	Танды, «Кызыл партизан»	457
И. С. Толмачев	Танды, «Революциянын чалбыжы»	697	Хомушку Чаш	Чөөн-Хемчик, «Искра»	456
Т. Ф. Бистрова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	679	А. О. Монгуш	Чөөн-Хемчик, «Искра»	456
Н. Н. Вэрламова	Танды, «Революциянын чалбыжы»	672	Т. Шавылак	Каа-Хем, «Октябрь 14 чылы»	455
Н. В. Ебброва	Танды, «Революциянын чалбыжы»	670	Д. Гранкина	Каа-Хем, «Октябрь 30 чылы»	451
Н. М. Якунина	Каа-Хем, «Тинделге»	665	Д. Т. Чаапо	Узуг-Хем, Маленков аттыг	451
К. П. Нондаракоева	Каа-Хем, Молотов аттыг	665	С. Н. Монгуш	Чөөн-Хемчик, «Искра»	448
А. К. Решетова	Бий-Хем, «Тинделге»	665	Т. Яничмаа	Узуг-Хем, Ленин аттыг	446
Бахарева	Каа-Хем, Молотов аттыг	657	В. П. Лукокина	Бий-Хем, «Искра»	445
Г. Н. Федулова	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	653	Сундай Белек	Узуг-Хем, «СЭКП XIX съездин»	438
И. Измьстева	Каа-Хем, «Сталинчик орук»	651	Н. Е. Теплых	Бий-Хем, «Тинделге»	436
В. И. Елисеева	Бий-Хем, Кочетов аттыг	645	П. П. Лузина	Танды, «Кызыл партизан»	434
У. Биче-уруг	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	626	Монгуш Дукчу	Чөөн-Хемчик, Ленин аттыг	435
С. Биче-уруг	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	619	П. А. Глушкова	Бий-Хем, «Тинделге»	433
Ш. Сундай	Бий-Хем, «Кызыл тараачын»	616			
О. Х. Чимбиян	Каа-Хем, Молотов аттыг	614			
А. Г. Навоселова	Бий-Хем, «Тинделге»	592			
М. Горюхова	Каа-Хем, «Тинделге»	571	А. А. Моробейни- кова	Бий-Хем, «Тинделге»	431
Е. Леткова	Каа-Хем, «Тинделге»	568	Сымчазан Нанчай	Каа-Хем, «Октябрь 30 чылы»	420
Г. Мамонтова	Узуг-Хем, «Күш-ажылдын хостуу»	562	Е. В. Сергеева	Танды, «Революциянын чалбыжы»	420
А. Е. Яковлева	Каа-Хем, Молотов аттыг	557	Сагаачы Долзат	Эрзин, «Кызыл сыдыс»	419
А. Г. Тимофеева	Бий-Хем, Кочетов аттыг	557	И. Г. Фёфелова	Танды, Жданов аттыг	419
А. Чинмаз	Каа-Хем, «Тинделге»	555	Е. Е. Каптырева	Бий-Хем, «Искра»	41

Аттары болгаш фамилиялары	Кодкоз	Район	Өсүрөн баш саары- наы салы	Дун-хуинун ортумак немелде деңизин грамм-биле
А. Ф. Дряхлова	Кочетов аттыг,	Бий-Хем	99	700
Зина Дюн	Кочетов аттыг,	Бий-Хем	99	700
П. Ф. Ефтова	«Революциянын чалбыжы»,	Танды	84	—
Д. А. Чурагашева	«Кызыл партизан»,	Танды	45	500
А. Ф. Чурагашева	«Кызыл партизан»,	Танды	45	500
А. Г. Агапова	«Кызыл партизан»,	Танды	33	600
Н. Х. Ларина	«Революциянын чалбыжы»,	Танды	30	620
В. Конных	Калинин аттыг,	Танды	29	—
И. Л. Ермолаева	Калинин аттыг,	Танды	28	—
Е. С. Медведева	Жданов аттыг,	Танды	25	580
Г. Я. Перетягина	«Революциянын чалбыжы»,	Танды	24	630
П. Е. Клепинова	Жданов аттыг,	Танды	24	550

Саянчыларын фамилиялары	1957 ч. «пред- 1-ге чедир инек бурузун- ден сагтан сут (кг-биле)
Ондар Маш	1112
Монгуш Юве	1077
Куулар Чачык	985
Ондар Дукур	970
Ондар Тандаш	936
Монгуш Дарыймаа	935
Монгуш Биче-Сарыг	927

Ленин аттыг колхозтун 2 кезек черде-
сүт-бараан фермаларында байдал мурну-
ку чылдарыныдан эжижип турар. Сааян-
чылар алды ай дүргүзүндө 25 муң 565
кг, оң иштинде Чодураа фермасынын
сааячызы М. Дукчуу болаага быжылдаан
8 инектеринин бирээзинден-не 401 кг,
сааячы Хавак инек бүрүзүндөн 393 кг сүт-
тү саап алганын.

С. Серинг-оол.

Румын Улус Республиканың девискээринде түр турар совет шериглерниң эрге статусунун дугайында Совет Социалисттик Республикаларның Эвилелиниң чазааның болгаш Румын Улус Республиканың чазааның аразында чугаалажышкынарның болгаш дугуржулга кылганының дугайында дыңнадыг

БУХАРЕСТ, апрель 15. (СЭТА). Совет Эвилелиниң болгаш Румын Улус Республиканың чазактар төлөөлериниң 1956 чылдың декабрь 3-те Москвага ат салдыгын делегацияда ийи чазактарның айтканы болза, тайбыга ынакшылыг түрүлгө уур угланган агрессия шериг блоктарының туруп турары, Барыш Германияны дагы чөсөткөп турары, а ол ышкаш АКШ-тың болгаш соңу-атланта пероэиниң өскө-даа киржикчилериниң хөй саныг шериглерин болгаш шериг базаларын социалисттик күрүлгелериниң чогуна тургузуу турары ол күрүлгелериниң айылы чок чорууга кыжанышкынын тургузуу турар. Ол байдалдарга совет шериг делегациянын Румын Улус Республиканың девискээринде түр турары болгуну дег агрессияга уур дем каттыштырган камгалаң хандарына чогулчылг болгаш делегациянын көрөөлериңе база дугуржулгаларында дугуржуу турар деп чүбө-ни дин чазактар хүдөп көргөнгөн.

Румын Улус Республикада совет шериглериниң түр турары-биле холбаалыг айттырылганын шийитирлеп таарыштырар сорулга-биле Бухарестте Совет Эвилелиниң болгаш Румын Улус Республиканың чазактар төлөөлериниң аразында чугаалажышкынар болган.

Совет төлөөлериниң составына киргенер болза:

ССРЭ-ниң Даштыкы херектер министрин А. А. Громыко (төлөөлөрүн дүртүктүзү), СССР-ниң Камгалаң министрин Совет Эвилелиниң Маршалы Г. К. Жуков, армия генералы А. И. Антонов, СССР-ниң ДХМ-иниң Бешки Европа килдизиниң эргелекчи И. К. Замчевский, СССР-ниң ДХМ-иниң Керээ-Эрге килдизиниң эргелекчииниң орадакчызы А. Н. Николаев, шериг-

ниң кол прокурорунун орадакчызы юстициянын полковниги К. Н. Новиков.

Он ангыда, чугаалажышкынарга бөлүк совет эксперттер киришкен.

Румын төлөөлөрүнүн составына киргенер болза:

РПР-нун Даштыкы херектер министрин Г. Протася (төлөөлөрүн дүртүктүзү), РПР-нун Чепсектиг күштериниң министрин генерал-полковник Л. Сазжан, Румын Улус Республиканың Даштыкы херектер министриниң орадакчызы А. Мэлешан, РПР-нун Чепсектиг күштериниң министриниң орадакчызы генерал-лейтенант И. Тутовану, РПР-нун Эртемнер академиянын юридиктиг эртемнер институтунун директору И. Г. Маурер, шеригниң кол прокурору юстициянын генерал-майору Г. Букман.

Он* ангыда, чугаалажышкынарга бөлүк румын эксперттер киришкен.

Чугаалажышкынар чүрөктүн ханы-лыгдан найыраалык болгаш кайы-кайыны билчириниң байдалына эрткен.

Румын Улус Республиканың девискээринде түр турар совет шериглериниң эрге статусунун дугайында Совет Социалисттик Республикаларның Эвилелиниң чазааның болгаш Румын Улус Республиканың чазааның аразында дугуржулгага ол чугаалажышкынарның түнелинде 1957 чылдың апрель 15-те ат салдыган.

Совет Социалисттик Республикаларның Эвилелиниң чазааның өмүзөндөн дугуржулгага: Даштыкы херектер министрин А. А. Громыко биле Камгалаң министрин Г. К. Жуков ат салган.

Румын Улус Республиканың чазааның өмүзөндөн дугуржулгага: Даштыкы херектер министрин Г. Протася биле Чепсектиг күштер министрин Л. Сазжан ат салганнар.

А. А. Громыконун болгаш Г. К. Жуковтун Бухарестте чеде бергени

БУХАРЕСТ, апрель 15. (СЭТА). Румын Улус Республиканың девискээринде совет шериглериниң түр турары-биле холбаалыг айттырылганын таазы-биле дугуржулга кылды дугайында Румын Улус Республиканың чазаа-биле чугаалажышкынар

кылды дээш СССР-ниң Даштыкы херектер министрин А. А. Громыко биле СССР-ниң Камгалаң министрин Совет Эвилелиниң Маршалы Г. К. Жуков апрель 15-те Бухарестте чеде берген.

Кыдат Улус Республиканың Күрүне чөвүлелиниң шийтпири

ПЕКИН. (СЭТА). Кыдат Улус Республиканың Күрүне чөвүлелиниң чоктаа чаз хүдөп алганы чамдык чугула шийтпири дугайында дыналыгларын кыдат солдуннар парлаан. 1957 чылда улус азыг-агыны хөгжүдериңиң планының төлөөлөрүн Күрүне чөвүлели бадыйлаан, а ол ышкаш ол төлөөлөрдө 1956 чылда күрүне бөдөөлүнүн күсөөлөрүн дугайында болгаш 1957 чылда күрүне бөдөөлүнүн дугайында айтканың тазаны-биле илеткелдерин Улус төлөөлөкчилериниң Бүтү-кыдат хуралының Доктаамал комитетинде бадыйлары-биле кирген.

КР-нун күрүнеиниң экономика комитетиниң чүртүтүп хөмүр даш болгаш металлургия үстүрүп хөгжүдериңе тускай төлөөлөдери бээр деп шийтпирилерин бадыйлаан дугайында бадыйлап турар. Ол шийтпирилерге дүштүр 19 жомолулар — Хөбөйге, Шаньси, Цинхайга болгаш оон-даа өскөргө өргү шахтааларны чазартып болгаш 40 чам хөмүр даш шахтааларын тузар сорулгага 11.600 муң уяны ашканы берип турар. Баштайгы санап көрүшкүндөрү өзүгээр алгыра, ол шахтаалар бө чылын бешин 540 муң тонна хөмүр дашты бээр. 14 жомолуларга —

Хуанга, Цзянсуга, Гуйчжоуга, Гуанси-ге болгаш оон-даа өскөргө — чүртүтүп металлургия бүдүрүлгелерин тузарына 12.400 муң уяны берип турар. Ол аш-хөргөндөр улут эвес 12 домна суугуларын болгаш хөй саныг бичекке көс суугуларын база демир рудинтерин тузарына ажылатканын турар. Айттымчы бадыйларга бө чылын болгаш кел-дир чылын дүртүгүндө ажылаа кирер болгаш чыл бүгү 400 муң тонна шойну бээр болур.

Топ чазактын тазымын айттымчыган ашкандарышкынар түндүгүн ангыда, бө чылын улус эрге-чагыргаларының мөжү болгаш хоорай органдары чүртүтүп хөмүр даш болгаш металлургия үстүрүп хөгжүдериңе 80 миллион ажыг уяны тускайлап бээр.

КР-нун Күрүне чөвүлели Кыдаттың Көдө азыл-агы банкынын дүжүр дугайында шийтпири база хүдөп алган. Оң бүгү салбырлары болгаш килдистери Кыдаттын Улустун банкына каттыжа бээр, ычкангаш көдөни чазилелдеринде ангал эгелеш Кыдаттын Улустун банкыны төпчүткөн байдал-биле боттандырар.

Араб девискээр сугларын америк танкерниң үрээниң дугайында

ДАМАСК. (СЭТА). Израильдиң Эйлат портунда америк танкерин келгени болгаш Азат музугуруна судно аргы-жылгазына хамаарыштыр АКШ-тын Израильге берген чажыт магаддаларының барынын дугайында израиль бөлүгү-терин меделелин Сириянын политиктиг бөлүктери Кытайшан Штаттар Израильдиң өскөлдөчү чүтүлдерин азы-биле деткириңиң туружунда туруп турарынын чаз бүтүрүлгөзү кылдыр көрүл туралар.

Бодун арабтарның «өнүү» кылдыр сөз кылгына көргүдери орадажып турар АКШ-тын политиказы шындыкта араб чүрттарың эрге-ажыктарына согушкун таарыштырып турар дээрин Сириянын политиктиг бөлүктери оонапал дем-делеп турар. Кытайшан Штаттар Израильдиң өскөлдөчү чүтүлдерин илепкей-диг деткип турар болгаш ону Чооксу Чөөн

чүкте тайбылдың херээңге доктаамал кыжанышкыны кылдыр музугурун турар. Араб чүрттарың нейтралитеттиң политиказын ойталаарыңе албалаар сорулга-биле ол чүрттарга ыйышкынын таарыштырып орадажып турар америк дипломатиянын хемчеглеринче Сириянын политиктиг бөлүктери база улут кичээл-гейин угландырып турар.

Эйлат портунда америк танкериниң келгенин дугайында дыңнадыгларын Сириянын парламаны кылдирганы-биле уткан.

Араб девискээр сугларын үрөөн Кытайшан Штаттарың үлгүлгелерин ийди-биле шүгүмчүлөшкөн, «Ан-Наер» солунуң бижээни болза: «Египет биле Сауд Аравияны АКШ-тын ол үлгүлгелерин Кытайшан Штаттар кол харым-салгазын чүбөтөөр апаар дөрт агрессия кылдыр шүгү айтып болур».

Итали ажылчы чоннарның демисели

РИМ. (СЭТА). Апрельдин 13-те бүтү Италияда чартык-күрүне албан черлериниң (годаргайларга күрүнеиниң контролюда турар албан черлериниң) албан-хаакчыларының ажил соксадышкынын демисели катеп эгелеш. Чартык-күрүне албан черлериниң албан-хаакчыларының ажил төлөөлөрүн күрүне албан черлериниң албан-хаакчыларының ажил төлөөлөрүн 20 хуу биче) деңгээр дугайында бодунуң төлөөлөрүн чазак боттандырар бодун турар дээрин билдире бергениниң сөзүндө ажил соксадышкынын чарлаар деп шийтпириң ажилчы чоннар хүдөп алган.

Чартык-күрүне албан черлериниң 100 муң албан-хаакчылары ол төлөөлөргө уураанышкынын демдө кылдыр марттын эгелешке-де дөрт хүнүң дүртүгүндө ажил соксадышкынын кылдып турганнар.

Социал-хандырылганың национал институтунун, бертке-межел таарылгалар болгонда камгалаңдык национал институтунун болгаш социал-хандырылганың национал нингилелиниң база көрүдө бүдүрүлгелериниң ажылаачыларын аичи тазаны-биле хандырылганы институтунун албан-хаакчылары апрельдин 13-те ажил соксадышкынын демиселине кирип-кескен. Он өскө чартык-күрүне албан черлериниң албан-хаакчылары амыг үдө ол ажил соксадышкынын каттыжа-рынын дугайында айтканын чугаала-жып турар.

Париж эрге-чагыргаларның антидемократтыг үүлгедилери

ПАРИЖ. (СЭТА). «Юманите» солунун чачыл апарган байыралаң Венесарагында чорударын Парижтин муниципалдыг чөвүлели хоругдаан.

Парижтин Шарантон болгаш Сен-Мор деп кылкы хоорайларының чүрттакчы чоннары байыралаң чорударын хоругдаанын ууш шийтпириң-биле демисе-жип үтөп деп «Юманите» солун бижип турар. Ол кылкы хоорайларының чүрт-такчылары министрлер чөвүлелиниң даргазына чагаа чоруткан, ында болза Венесарагында «Юманитениң» байыралаң чорударын хоругдаанын «демократтыг хосталгаларга дыналыг көрбөз кыжанышкын» деп көрүп турар.

Португал тергидээшкенин катеп тургузарына удур

ДЕЛИ. (СЭТА). Мурундагы португал колония Нагар Авелиге тус черин чоңу-нун алды муң киж кыжыңчылыг митингин болган. Ол девискээрге делегей судун дамчыткып бодунуң контролун катеп тургузар дээр Португалиянын орада-жышкынарның уураанышкынын демдө кылдыр ол митингин чымдырган. Португал тергидээшкенин катеп тургу-зар дээр орадажышкынарга бүтү-ге күштер-биле уураанып деп даңгыраан митингиниң кыжыкчилери берген. Кытайшан Национал Организациязында, Индияга болгаш Португалияга бижик чорударын база олар шийтпириң-биле. Митингке чүбө чугаалаан кижилер Нагар Авелия Индиянын составына дораан киририңе негезген.

Португал тергидээшкенин Нагар Авелия чоңу 1954 чылда хосталганнар. Нагар Авелия догандар индий девискээрин тавартып португал шериглерин эртерин индий чазак чөпсөөрөөниң-биле Португалия бодунуң өргөлдөни катеп тургузуу шийтканын. Индий чазактын ол ойталажышкыны холбаптыр Португалия делегей судунга хомудат кириген.

Лондон портунда ажил соксадышкыны

ЛОНДОН. (СЭТА). Парлаага дыңнады-ларын өзүгээр алгыра, Лондон портуның ахтерлериниң болгаш баржаларынын 400 ажы чүдүрүчүлери порт судучу профивелиниң төлөөлөрүниң хөдөлгө-лөкчүнн төлөөлөрүн-биле солданынга ууш уураанышкынын ажил соксадышкынын чорудуп турар.

Ол суд база өөрөнччилер хүдөп ал-зыр болгаш ажилга кирер эргени ахтер-лериниң ажилдакчыларына бээрин хынап турар.

Азында чүү болурун бодан көргө, чүдүрүчүлери ажил соксадышкынын Лондон портуның ажил-чорудугазына улут уржатарың болуру илдең болуп турар.

Францияда соок

ПАРИЖ. (СЭТА). Франциянын төп бо-гаш муруну-барыны кезектеринде хөп-хөнертен соок дүшкөн. Чамдык районнар да соок 7 градус четкен. Хөп-хөнертен дү-жүп келген сооктун узамынын арага кылдыр Бордо деп улут районда виноград үнүштер когаран.

— Айт-дээрге—хаак-ла, айт дээрге — саат-ла, азыл дээрге—ажатынмас, аш-а дээрге—бүрү апаар хүннер турар-ла болгай ажи, чөбөр чүдөдөн четдире каз-вытпас сен бе?

—Ийет, ийет. Мен база кылкынарга кыстына-кааптайп, орунуп чүбө олчаап барбас, он төгериңни салып.

—Дөң эргелди болганда казайлар иш-лес деп чүд аан оз?

—Долгарың оозу-ла шы, че албай-ларым магазин хагына бээр ийле...

Демги «аыт дээрге—хаак-ла, айт дээрге —саат-ла» деп орап киж-биле ам таны-жаал. Оз—Каа-Хем районун Мелелека (Кок-Хаак) суурун чүрттажыны Арап-чаа Долгар Норбуева дээр-тир. Долгар дөрт уругларын авазы, Сарыг-Сеп МТС-тин муракчы трактористериниң бирөөн Салчак Натпиг-оолдун өг-бүдөсиниң ээси. Ол Ворошилов аттыг колхозта партия аге организациясында коммунист. Дашындан көөргө Долгар Норбуева бистин нингил-елдин муракчы, меделдин кижилери-нин бирөөн кире. Мычкангаш ол бодунун өг-бүдөсиниң ат-алдарын бедик тулар, уруг-дарынын шын кижилер база хөй нингиле ажилгыт канып-бир ажилгыт кылдыр хүдөжүлгөн.

Мезгөөлөр чорук, уугуруга хөөн ий-икпе канып-бир хоралыг саатар кижиле шын оруктан чайладыр дилптер тава-рылгалар тургулар. Ийиң болза-даа Долгарың кожалары ону бижыг туруп-тут, бедик мөзү-шынарлыг киж кылдыр көөр турганнар. Харалаан Долгар Норбу-

Шын оруктан чайлаан

евна кожаларының бодан чорутуу дег эвес киж болуп тур. Хугбайыраан ол арага кончуп чоок ажи-дирий. Ара-га ишпенде хамы-ла чүбө уттуңдурар: кыжын соотка бажыныга от салып, школадан келир уругларына, уруглар ачаы ажилдан келирге ажи-чөккө белет-көп бөзүр шүтү уттуңдурар. «Кайла-ла арага сурва диннай-дыр, кайы бажында ээрлик улус шугаажыр-дыр, күжүр До-гар ынаар эстедип-ле каар» деп арага-кы-мыска хөпчөк казайлар Долгарың шоода араар аразында чугаалажылар.

Норбуеваның уругларының ачаы Салчак Натпиг-оол МТС-ке ажилдан кир-генден бээр 11 чыл четкен. Ийча үеңиң иштинде уругларың ачаы чөбө ашпа база чөбө тонна тараа ажилдан албап дээр! «Натпиг сүт арагазавас улус бо-ла, капчаар-даа эки чүрттап болур улус түр ийи. Натпиг бөдү база ишчилээр, уругтарыңын авазы Долгар мырнай дин-ди, ычкангаш-ла чер албас, өндөлдө-түр» деп улустун чугаалажып турары анаа эвес. Он туржук, Долгарың нези кырган казай бестин «уруумуң арагаза-ар тыаа кончуп-дур, ону арага-биле эвес сүт-биле азырап каан ийик мен» деп хо-мудат чугаалап ора.

Долгар Норбуева уруглар авазы киж хиреле-ле чүбөниң кеди бажын болазасы база чөгөңчт. Эрткен 1956 чылда ооллар азының ажилдан эгелешкен таразын ажит сугта оонап ижиң алган. Оон-биле хөдөжип, чамыкта пактай бээр казай-лар база тургулаар. Олар-биле бөлүкпе-

жиң арага садыр дөшт, ашканы ойнап, чөбөрбөп турган, алаан хай өрөтө база тарып алган денал.

Чоокта чаа Долгар Норбуева меделер-дир арага ишкен, өг-бүдөсиниң алдары-га бужар-бак үүгөдигиниң база кылган. Чамгы сөс-биле өскөргө, Долгар Норбу-ева шын оруктан чайлаан.

Арапчаа Долгарың хамаарып турары Ворошилов аттыг колхозта партия орга-низациязы (секретари эш Байкалов) ола-ра арага эмин өртүр хандала, ажи-тыг ажил кылбастаң, өг-бүдөсиниң найыраалдыг, културтуг чүртталганын херекке ап көрбөс, уруг-дарынын шын кижилеринге сагыш салбас кешитүпүң хөдөп мага-ла-ла көөр, ону шын орукта каатп киирер ужураг турган. Ийчазы-жок партия организациязы ону кылбаан. «Бак чүбөни бажында дашкааратпас» дөңи ол бооп чадавас.

МТС-тин дифекция чери (директору эш Капенко) база-ла бодунуң механизатору-нун өг-бүдөсинде олар канчаар чүрттап турары сонугурап көрбөс. Бир эвес эш Натпиг-оол мурунда чылдарда Вороши-лов аттыг колхозта трактор бригадында ажилдан турган болза, ам ону «Ымыл-тук» колхозта бригадада, аал бодундан ырак черге ажилдап чоруктуңуң. Ону ажилдан алгаш Долгарың арага-хөмө ижиң, дүрөктөңнөр чорук делеп турар.

Мычкангаш хамаарышкан албан чөбө-ри, оларын удуруткучулары эш Арапчаа Долгарың шын орукта киирер ге келген.

С. ПИРОВОГ.

Чер-черде аныяктарның фестивальдары

Фестиваль эгелээриниң бир хонук мурунда-ла колхозтар-дан дыка хөй аныяктар кызыл-туктарын туктааан, хөгүт-миларын ырылашканын Сүт-Хөл районуң төвү—Сут-Аксы сууруга четкилеп кээп турган-нар. Ол хүн баяннарны, гар-моннарны үнү, хөгүт ырылар дыка орайга чедир-ле сууруу кылма ап тургулаан. Сууруу байыралаңдыг шынч киир каастап шиме каан. Дарга эзулуп байыралаңдыг эгелээр аныяктар четкилей ма-нап турганнар.

Эртенде байыралаң эгелеш. Каас шиник, шевсери кыл-дыр кетиптеп, чыскаалар оолдар, кыстар чадир чангы-га четкилеп келгенер. ВЛКСМ райкомунун секретары эш Пет-ров чыгаланарга байыр чедир-чүбө чугаалаан. Оон соон-да фестивалдың түгүн коду-рен.

Фестивальга уран-чүдүлү аны-бүрү көргүзүлгө, күш-культура тазы-биле: боодал-ларын, хөрүштин, шыдары-нын, шышканын маргалаалар болгулаан болгаш ол ыш-как аныяктарын хол-биле угулалап, дээрал база чазып кылган чүдүлгелериң делегел-лерин чоруткан. Болгулаан концерттерге аралашкан О. Ира-биле Ангимааның «Бай-ла хөмөң», О. Маалыр-оолдун «Төрүн хөмөң», Колемечик-тун «Колхозу мен» деп ыр-ларын ырылаан. Экер-оолдун жегилер ойнаан, Сталин атыг колхозтун аныяктарының «Бизанчы» деп танымзы кө-рүкчүлөргө дыка сонугураң-чык болган. Ылангы таным-чылар Кыдай, С. Бичин-Уруг,

Өзлөй, Азатпаа олар оза-та талантынын фестивалга көр-гүсөңер. Шыдыра маргал-даанын Б. Лимаа-сол-биле Халтыр-оол тилээңер. Хү-решкен меделер О. Семис-оол шүгөң. О. Даваа жүжүр-лөшкөн.

Район аныяктарының фести-валына уран-чүлү көргүзүлгө-ринге, күш-культураның аны-бүрү маргалааларына бол-гаш өскө-даа чүдүлгө «Ста-линчы орук», Сталин атыг колхозтарын аныяктары эки тундурларын болганнар.

Ындыг болза-даа чамдык четпестер база бар болган. Чижээ, Киров атыг колхозтан келген хөйүн ырын, таным-лары хөгүм-биле үдөлтө чокка эрттиргенер. Ийга, бы-заның дэи ышкыш музыка-лар чок. Фестивалдың кир-жикчилерин хөи чангыс айт эвес болган. Бө тазы-биле районун болгаш чамдык кол-хозтарын фестивал эрттире-рини оркомитеттериниң кон-как ажилдамын демделээр херек.

О. АЛЕКСАНДР.

Таяды районуң Калинин атыг, Сталин атыг колхоз-тарың клубтарың аныяктар фестивалының хүнеринде уран-чүлү бөлүмүлериңиң кир-жикчилериниң концерттери көр-гүкчүлөргө улут сонугураңчык болган. Анаа эки эки деп салы-тыгач чүдүлгө район фестивалыңе чорударын шийт-пириң.

Комсомолчуларын ботта-рынын чогаатканы «Тараа», «Дук салыр» деп танымлары бар. Ону комсомолчулар ажимындан чангыс-даа катеп тыртпаан, а Лопсан бичин уруунун азыраалың дугайында сагыш салбаан. Лопсаның ты-пкан ажының 50 хууун Олар ай са-нында тыртып турган болза, Лопсаның уруу 10 ай дүртүгүндө 2810 рублди алыр турган.

Районун улус судунуң болгаш про-каторалының мурунда түдүргөн докта-лы күсөтпөй турар дугайында Решет-ников районуң улус судунга база таап хомудат кириген. Ус хомудалың изи-би-ле илестеген чорутуш, судтун доктаалып күсөтпөң Оларын хөдөөн районун улус судунга көргөн.

Суд РСФСР-ниң негелде чорудугазы.

Оюң Күске, Седен Тамара, Седен Кара-кыс, Тамара Күс-ке олар дыка эки ойнапканар.

К. ПАПЛО-ОЛ.

А. ЛЕШЕШКИН.

«Аас-кежин болгаш тайбың кыш-ажыл дөшт» деп ботта-рынын фестивалын культу-ра эргелекчи тифографиянын аныяктарын ындыг кытыры-ның ала-биле эрттиргенер. Олар фестивалга шалга-ла белеткелдерин. Хөй-хөй аны-яктар фестивалдың алдары-га күш-ажылчыл элестеге ту-рушпашай, хүн-бүдүдө ажи-даа чоругу норманы ажыг күсөдөп турганнар. Ындыг-ларын санынга паралакчы А. Попованы, өрүкчү В. Кур-батованы, динотист Т. Тер-никованы болгаш оон-даа өс-көлдөр кирип болур.

Ол кезеж полиграфистерин клубуна азынган ыр, таным, хөгүм динителдир-ле турган. Баштай-ла хөдөө «Аныяк ажилчыларын ырын», «Аны-яктарын ырын» ырыларга элга күчүлү-биле чангалынып тур-ган. Оон соонда санага чы-гыс-чангыс ырылар, таным-чылар, хөгүмчүлөр улаш-тыр-улаштыр үнүл-ле турган-нар. Ылангы аныяк ажи-чылар В. Скобелин, П. Ма-рьясов биле В. Гаврилова оларын шийден шоолугут үзүлгүлү көргүсөңер көрүкчү-лөргө дыка сонугураңчык бол-ган. Т. Федорова биле М. Бае-ва олар кожомык ырларын багай эвес ырылааннар.

Фестивальга хол бөмбүкчү-лөрдүн, шыдарачыларын маргалаалары болгулаан. Е. НИКИФОРОВА.

СУД ЗАЛЫНДАН

Бичин чаштарже сагыш салыр

Сүт-Хөл районуң Калинин атыг ка-дө ажил-агы артедийн дартып турган Салчак Лопсан болза, Мария Иванова Решетников-биле бир өг-бүдө болуп ажилдап, чүрттап чораш, 1956 чылда бичин уругтуг казайын каган. Решетни-кованың негелдеш-биле Сүт-Хөл районунд удуз суу Лопсан айда тыпкан ажымың 50 хууун бодунуң уруунуң азыраалыга берип турарын доктааткан, судтун док-таалы күсөдир-биле Калинин атыг колхозтун бугхалтарына чоруткан тур-ган. Колхозтун бугхалтери Деге Самбаевич Ондар судтун шийтпириң хүдөп алгаш, 10 ай дүртүгүндө Лопсаның тыпкан